

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема фінансово-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств належить до загальноекономічних проблем. Нестійкий фінансовий стан стримує розвиток сільськогосподарських підприємств, знижує платоспроможність і може призвести до банкрутства. Низька платоспроможність та фінансова забезпеченість сільськогосподарських підприємств є причиною їх низької інвестиційної привабливості. Пошук шляхів вирішення проблем, пов'язаних з розвитком сільськогосподарських підприємств, передбачає їх ідентифікацію та здійснення фінансово-економічної діагностики, розробку механізмів, які б запобігали появі негативних тенденцій та явищ, а також використання таких інструментів, які б послаблювали їх вплив на результати діяльності сільськогосподарських підприємств.

Питанням ідентифікації та фінансово-економічної діагностики сільськогосподарських підприємств присвячують свої праці вітчизняні науковці: В. Андрійчук, В. Амбросов, І. Бланк, В. Галушко, О. Гудзь, М. Дем'яненко, Г. Калетник, С. Кваша, В. Ковальов, М. Кропивко, І. Лукінов, М. Малік, В. Онегіна, О. Правдюк, А. Поддєрьогін, П. Стецюк, В. Ткаченко, О. Шпичак та ін. [1–4]. Напрацювання вказаних вчених формують значний потенціал методичного забезпечення ідентифікації та фінансово-економічної діагностики сільськогосподарських підприємств. Втім, головним чином, результати їх наукових розвідок зводяться до побудови системи загальної діагностики підприємств, ігноруючи необхідність своєчасного отримання інформації щодо загроз, що виникають у зовнішньому і внутрішньому середовищі діяльності сільськогосподарських підприємств. Необхідна така ідентифікація та економічно-фінансова оцінка як ситуації так і економічного об'єкта, яка б здійснювалась на платформі фінансового аналізу який має діагностичний характер. Ідентифікація та фінансово-економічна діагностика сільськогосподарських підприємств – етап управлінського процесу, що дозволяє на ранній стадії виявляти порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу фінансових ресурсів та капіталу в сільськогосподарських підприємствах та встановлювати чинники, що їх викликали.

У процесі ідентифікації та фінансово-економічної діагностики сільськогосподарських підприємств доцільно спочатку здійснити загальний діагноз економічно-фінансового стану підприємства, а при виявленні кризових явищ визначити їх вид, причини і швидкість розповсюдження та охоплення. При цьому ідентифікація та фінансово-економічна діагностика сільськогосподарських підприємств здійснюється на всіх стадіях циклу кругообігу фінансових ресурсів та капіталу, тому, що економічні чи фінансові труднощі можуть виникнути на будь-якій з них, зокрема, надмірне залучення позикових фінансових ресурсів або неефективне їх використання чи розміщення. Ідентифікацію та фінансово-економічну діагностику сільськогосподарських підприємств необхідно здійснювати як у статичі, так і в динаміці. Це зумовлено тим, що економічні та фінансові труднощі можуть прогресувати, а можуть навпаки носити згасаючий характер. Варто використовувати кількісні і якісні показники діагностики.

Кількісні показники фінансово-економічної діагностики передбачають встановлення індикаторів в кількісному обрахуванні. Якісні показники вважаються завершальною стадією ідентифікації та діагностики функціонування сільськогосподарських підприємства, коли, використовуючи кількісні показники за допомогою шкал або матриць, одержують вербальну характеристику сільськогосподарських підприємств і чинники, які сприяли існуючому стану. Ідентифікація та фінансово-економічна діагностика сільськогосподарських підприємств складається з двох основних блоків: експрес та фундаментальної діагностики. Експрес-діагностика та ідентифікація сільськогосподарських підприємств – етап діагностичного циклу, що забезпечує по слабких сигналах виявлення порушень пропорцій у фазах циклу кругообігу фінансових ресурсів та капіталу на підприємствах. Перший етап процесу експрес-діагностики – моніторинг зовнішнього і внутрішнього середовища з метою виявлення ранніх слабких сигналів, що попереджують про зародження негативних тенденцій порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу фінансових ресурсів та капіталу на підприємствах. На цьому етапі важливим моментом є кількісний вимір слабких сигналів, який має здійснюватися на різних фазах

кругообігу фінансових ресурсів та капіталу на підприємстві. Крім того, доцільно відслідковувати динаміку і оперативно фіксувати найменші зміни в слабких сигналах, які кількісно відображаються у показниках економічного та фінансового стану функціонування сільськогосподарських підприємств.

До переліку основних слабких сигналів, що можуть на ранній стадії зародження економічної чи фінансової кризи на підприємстві сигналізувати про порушення пропорцій у фазах циклу фінансових ресурсів чи кругообігу капіталу, відносять: наявність і зростання кредиторської заборгованості, кредитів і позик в т. ч. прострочених; наявність і зростання дебіторської заборгованості, в т. ч. простроченої; наявність і зростання збитків; зниження обсягу нерозподіленого прибутку; зниження вартості основних засобів; наявність і зростання виробничих запасів, незавершеного виробництва, незавершеного будівництва і т. п. При експрес-діагнозі сільськогосподарських підприємств виявлення браку кризових явищ завершують здійснення діагностики, а за наявності кризових явищ діагностика продовжується, переходячи в другу стадію – фундаментального дослідження економічного та фінансового стану сільськогосподарського підприємства. На етапі фундаментальної фінансово-економічної діагностики оцінюється розмір порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу фінансових ресурсів та капіталу в сільськогосподарських підприємствах, які підлягають демаскуванню; виявляються причини порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу фінансових ресурсів та капіталу, динаміка зміни їх впливу на перебіг економічної та фінансової кризи, розробляються заходи економічно-фінансової стабілізації в сільськогосподарських підприємствах.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що запропонована загальна схема ідентифікації та фінансово-економічної діагностики сільськогосподарських підприємств, дозволить підвищити ефективність управління в сільськогосподарських підприємствах, оскільки при цьому управління носить превентивний характер з метою передбачення економічної та фінансової кризи і їх запобігання.

Література: 1. Гудзь О. Є. Діагностика забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. Вип. 55 – Харків: ХНТУСГ, 2007 р. – 375 с. - с.261 - 267. 2. Кунцевич В.О. Підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства /В.О. Кунцевич // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №1(43). – С. 68-75. 3. Микитенко В.В. Діагностика стратегічного потенціалу підприємства / В.В. Микитенко, І.А. Ігнат'єва // Вісник економічної науки України. – 2005. – № 2. – С. 77-80. 4. Сокиринська І. Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І. Г. Сокиринська // Фінанси України. - 2007. - № 1. - С. 88-95.

Шевцова Г.З.,

*завідувач кафедру економіки підприємств
Технологічного інституту СХУ імені В. Даля,
м. Северодонецьк, Україна*

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СИНЕРГЕТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Ось вже кілька десятиліть проблеми забезпечення сталого функціонування й розвитку підприємств у складних мінливих умовах зовнішнього середовища не втрачають своєї актуальності і спричиняють активний науковий пошук у цьому напрямку. Авторське бачення нового підходу до організації і вдосконалення сучасних систем управління реалізовано у запропонованій концепції синергетичного менеджменту підприємств [1-3 та ін.].

В широкому сенсі синергетичний менеджмент, або концепція організованої синергії в управлінні підприємствами, – це система науково обґрунтованих уявлень про закономірності розвитку підприємств як складних відкритих нелінійних нерівноважних виробничо-економічних систем шляхом формування і функціонування механізмів їхньої внутрішньої самоорганізації. У вузькому розумінні синергетичний менеджмент розглядає умови й фактори організації позитивної синергетичної взаємодії окремих елементів і підсистем з виникненням кооперативних ефектів на різних рівнях і у різних сферах діяльності підприємств для стрибкоподібного збільшення їх ефективності. Синергетичний менеджмент не можна вважати новою альтернативою традиційній системі менеджменту. Це скоріше нове управлінське мислення, що ґрунтується на розумінні сучасних світоглядних позицій про системно-синергетичні